

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՓԱՍՏԱԲԱՆՆԵՐԻ ՊԱԼԱՏ**

ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ

**ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԵՏԵՎԱՆՔՈՎ ՏՈՒԺԱԾ
ԱՆՁԱՆՑ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ԵՎ ԴՐԱՆՑ ԼՈՒԾՄԱՆ
ՈՒՂԻՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ**

ԵՐԵՎԱՆ

2021

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԲԱԺԻՆ 1

ԶՈՎՎԱԾ ԶԻՆԾԱՌԱՅՈՂԻ ԸՆՏԱՆԻՔԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐ	5
1.1 Ո՞վ իրավունք ունի ստանալ հատուցում Զինծառայողների ապահովագրության հիմնադրամից և ի՞նչպես:	5
1.2 Որտե՞ղ կարող են դիմել զոհված զինծառայողի ընտանիքի անդամները տարատեսակ իրավական բնույթի խնդիրների հետ կապված	6
1.3 Մինչ Զինծառայողների ապահովագրության հիմնադրամից հատուցում ստանալը ինչպիսի՞ սոցիալական աջակցության հնարավորություններ կան զոհված զինծառայողների ընտանիքի անդամների համար	6
1.4 Անհրաժեշտության դեպքում ինչպե՞ս կարող են զոհված զինծառայողների ընտանիքի անդամները ստանալ հոգեբանական աջակցություն.....	6

ԲԱԺԻՆ 2

ՎԻՐԱՎՈՐՈՒՄ ՍՏԱՑԱԾ ԶԻՆԾԱՌԱՅՈՂՆԵՐ	7
2.1 Բժշկական օգնություն և վերականգնողական բուժում՝ վիրավորում ստացած զինծառայողներին	7
2.2 Վիրավորում ստացած ո՞ր զինծառայողները կարող են հատուցում ստանալ Զինծառայողների ապահովագրության հիմնադրամից	7
2.3 Ինչպե՞ս է կատարվում զինծառայողների (մարտական գործողությունների մասնակիցների) հաշմանդամության կարգի որոշումը և սահմանումը	8
2.4 Մինչ հատուցում ստանալը ինչպիսի՞ սոցիալական աջակցություն կարող են ստանալ վնասվածք կամ խեղում ստացած զինծառայողները և ինչպե՞ս	8
2.5 Անհրաժեշտության դեպքում ինչպե՞ս կարող են վիրավորում ստացած զինծառայողները (մարտական գործողությունների մասնակիցները) ստանալ հոգեբանական աջակցություն.	9

ԲԱԺԻՆ 3

ԳԵՐԵՎԱՐՎԱԾ ԶԻՆԾԱՌԱՅՈՂՆԵՐԻ ԵՎ ՊԱՏԱՆԴԱՌՎԱԾ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԱՆՁԱՆՑ ԸՆՏԱՆԻՔԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐ	10
3.1 Ինչպե՞ս և որտեղի՞ց գերեվարված զինծառայողների և պատանդ վերցված քաղաքացիական անձանց ընտանիքի անդամները կարող են ստանալ տեղեկատվություն կամ ներկայացնել ստուգման իրենց ունեցած տեղեկությունները	10
3.2 Ինչպիսի՞ հնարավոր միջոցներ կան խոշտանգումից և այլ վատ վերաբերմունքից գերեվարվածի կամ պատանդ վերցված անձի պաշտպանությունն ապահովելու համար	10
3.3 Ինչպիսի՞ սոցիալական աջակցություն կարող են ստանալ գերեվարված զինծառայողների և պատանդ վերցված քաղաքացիական անձանց ընտանիքի անդամները և ինչպե՞ս	10

3.4 Որտե՞ղ դիմել գերեվարման հանգամանքների վերաբերյալ այնպիսի տեղեկությունների առկայության դեպքում, որոնք վերաբերում են պատասխանատու անձանց կողմից ենթադրաբար կատարված հանցավոր արարքների մասին.....	11
3.5 Անհրաժեշտության դեպքում ինչպե՞ս կարող են գերեվարված զինձառայողների և պատանդառված քաղաքացիական անձանց ընտանիքի անդամները ստանալ հոգեբանական աջակցություն.	11
ԲԱԺԻՆ 4	
ԱՆՀԱՅՏ ԿՈՐԱԾ ԶԻՆԾԱՌԱՅՈՂՆԵՐԻ ԸՆՏԱՆԻՔԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐ.....	11
4.1. Ինչպե՞ս և որտեղի՞ց անհայտ կորած զինձառայողների ընտանիքի անդամները կարող են ստանալ տեղեկատվություն կամ ներկայացնել ստուգման ունեցած տեղեկությունները.....	11
4.2 Կարող են արդյո՞ք անհայտ կորած զինձառայողների ընտանիքի անդամները մասնակցել դիերի հայտնաբերման գործընթացին	12
4.3 Ինչպե՞ս է կատարվում հայտնաբերված դիերի նույնականացումը և որտե՞ղ պետք է դիմել ընթացիկ հարցերի առնչությամբ.....	12
4.4 Ինչպե՞ս և ե՞րբ է զինձառայողը ճանաչվում անհայտ բացակայող.....	12
4.5 Անհայտ կորած զինձառայողի ընտանիքի անդամներն իրավունք ունե՞ն ստանալ հատուցում Ձինձառայողների ապահովագրության հիմնադրամից և ի՞նչպես.....	12
4.6 Մինչ հատուցում ստանալը ինչպիսի՞ սոցիալական աջակցություն կարող են ստանալ անհայտ կորած զինձառայողի ընտանիքի անդամները և ինչպե՞ս	13
4.7 Որտե՞ղ դիմել պատասխանատու անձանց հանցավոր մեղավորության արդյունքում զինձառայողի անհայտ կորելու վերաբերյալ տեղեկությունների առկայության դեպքում.....	13
4.8 Անհրաժեշտության դեպքում ինչպե՞ս կարող են անհայտ կորած զինձառայողի ընտանիքի անդամները ստանալ հոգեբանական աջակցություն.....	13
ԲԱԺԻՆ 5	
ԱՌՈՂՋԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ (ՎՆԱՍՎԱԾՔ) ՍՏԱՑԱԾ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԱՆՁԻՆՔ.....	14
5.1 Կարող են արդյո՞ք առողջական խնդիրներ (վնասվածք) ստացած քաղաքացիական անձինք ստանալ անվճար բժշկական օգնություն	14
ԲԱԺԻՆ 6	
ՏԵՂԱՀԱՆՎԱԾ ԱՆՁԻՆՔ.....	14
6.1 Ի՞նչ ընդհանուր աջակցություն է ցուցաբերվում Ադրբեջանի կողմից սանձազերծված ռազմական գործողությունների հետևանքով տեղահանված անձանց համար	14
6.2 Ի՞նչ աջակցություն է ցուցաբերվում բնակտարածությունը կորցրած անձանց	14
6.3 Ի՞նչ աջակցություն է ցուցաբերվում բնակելի անշարժ գույքը բնակության համար ոչ պիտանի դառնալու դեպքում.....	15

6.4 Ի՞նչ միջոցառումներ են իրականացվում տեղահանված անձանց աշխատանքի տեղավորման և այլ հարակից խնդիրների լուծմանը միտված	15
6.5 Որտե՞ղ կարող են դիմել տեղահանված անձինք սոցիալ-հոգեբանական աջակցության, այդ թվում՝ կենցաղային նվազագույն կարիքների ապահովման հարցերով	16
6.6 Որտեղ պետք է դիմեն Արցախից տեղահանված անձինք անչափահասների կրթությունը ապահովելու համար	16
ԲԱԺԻՆ 7	
ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԱՆՁԱՆՑ ՇՐՋԱՆՈՒՄ ԶՈՂԵՐԻ ԸՆՏԱՆԻՔՆԵՐ ԵՎ ՀԱՇՄԱՆԴԱՄՈՒԹՅՈՒՆ ՁԵՌՔ ԲԵՐԱԾ ԱՆՁԻՆՔ	16
7.1 Ինչպիսի՞ սոցիալական աջակցություն կարող են ստանալ քաղաքացիական անձանց շրջանում զոհերի ընտանիքներն ու հաշմանդամություն ձեռք բերած անձինք և ինչպե՞ս	16
ԲԱԺԻՆ 8	
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶՈՒՄ ՀՐԵՏԱԿՈԾՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՈՒՄ ԳՈՒՅՔԱՅԻՆ ՎՆԱՍ ԿՐԱԾ ԱՆՁԻՆՔ	17
8.1 Կարող են արդյո՞ք Ադրբեջանի զինված ուժերի հրետակոծության արդյունքում Սյունիքի մարզում վնաս կրած անձինք ստանալ հատուցում, փոխհատուցում և ինչպե՞ս	17
ԳԼՈՒԽ 9	
ՄԱՐՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐ	17
9.1 Ինչպիսի՞ արտոնություններ և երաշխիքներ են սահմանված պաշտպանական մարտական գործողությունների մասնակիցների համար	17
9.2 Ինչպիսի՞ երաշխիքներ են սահմանված մարտական գործողությունների մասնակիցների համար աշխատանքային հարաբերությունների հետ կապված	18
9.3 Որտե՞ղ կարող են դիմել մարտական գործողությունների մասնակիցները ռազմական գործողությունների մեկնելու առնչությամբ առաջացած իրավական խնդիրներ, այդ թվում՝ տարատեսակ պարտավորությունների առնչությամբ	19
9.4. Անհրաժեշտության դեպքում կարող են արդյո՞ք ռազմական գործողությունների մասնակիցները ստանալ հոգեբանական աջակցություն և ինչպե՞ս	19
ՕԳՏԱԿԱՐ ՏՎՅԱԼՆԵՐ (ՀԱՍՑԵՆԵՐ, ՀԵՌԱԽՈՍԱՀԱՄԱՐՆԵՐ)	20

ԲԱԺԻՆ 1
ՉՈՎԱԾ ՁԻՆԾԱՌԱՅՈՂԻ ԸՆՏԱՆԻՔԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐ

1.1 Ո՞վ իրավունք ունի ստանալ հատուցում Ձինծառայողների ապահովագրության հիմնադրամից և ի՞նչպես:

Հատուցում ստանալու իրավունք ունեն գոհված կամ անհայտ կորած զինծառայողի ամուսինը, ծնողը, զավակը:

Որպես բացառություն՝ հատուցում կարող են ստանալ գոհված զինծառայողի քույրը և եղբայրը, եթե ծնողները կամ միակ ծնողը մահացած են կամ ունեն աշխատանքային գործունեությամբ զբաղվելու կարողության առնվազն երրորդ աստիճանի սահմանափակում, և եթե նշված քույրը/եղբայրը.

- 1) անչափահաս է, կամ
- 2) անգործունակ է ճանաչվել կամ
- 3) 23 տարեկանը չլրացած առկա ցերեկային ուսուցմամբ սովորող ուսանող է, կամ
- 4) հաշմանդամ է ճանաչվել մինչև 18 տարեկանը և գտնվել է զինծառայողի խնամքի տակ:

Նշված շահառուների բացակայության դեպքում շահառու է համարվում նաև այլ անձը, եթե դատական կարգով հաստատվել է, որ՝

1) հատուցման դեպքը տեղի ունենալու օրվա դրությամբ այդ անձը եղել է զինծառայողի խնամքի տակ և ունեցել է հաշմանդամություն կամ աշխատանքային կենսաթոշակի իրավունք.

2) խնամել է զինծառայողին մինչև նրա 18 տարին լրանալը:

Հատուցում ստանալու գործընթացը նախապատրաստվում է ՀՀ պաշտպանության նախարարության, մասնավորապես՝ զինծառայողների սոցիալական պաշտպանության վարչության կողմից՝ տարածքային կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմինների (մարզպետարաններ, համայնքապետարաններ) հետ համագործակցությամբ: Նշված մարմիններն օժանդակություն են ցուցաբերում փաստաթղթերի հավաքագրման և դիմումների լրացման հարցում: Առանձին խնդրահարույց դեպքերում նշված մարմիններին օժանդակություն է ցուցաբերում նաև ՀՀ փաստաբանների պալատի հանրային պաշտպանի գրասենյակը:

Այդուհանդերձ, ցանկության դեպքում զինծառայողի ընտանիքի անդամները ևս կարող են իրականացնել անհրաժեշտ փաստաթղթերի հավաքագրումը և դրանք ներկայացնել համապատասխան մարզպետարան կամ տեղական ինքնակառավարման մարմին: Դիմելու դեպքում փաստաթղթերի հավաքագրման հարցում անհրաժեշտ օժանդակություն է ցուցաբերվում նաև հանրային պաշտպանի գրասենյակը (www.hpg.am):

Հանրային պաշտպանի գրասենյակը նաև անվճար իրավաբանական օգնություն է տրամադրում փաստաթղթերի հավաքագրման ընթացքում առաջացած այլ իրավական խնդիրների առնչությամբ (իրավաբանական փաստի ճանաչում և այլն):

1.2 Որտե՞ղ կարող են դիմել զոհված զինծառայողի ընտանիքի անդամները տարատեսակ իրավական բնույթի խնդիրների հետ կապված

Չոհված զինծառայողի ընտանիքի անդամներին օրենքով երաշխավորվում է անվճար իրավաբանական օգնությունը, որը տրամադրվում է ՀՀ փաստաբանների պալատի հանրային պաշտպանի գրասենյակի կողմից: Իրավաբանական օգնությունը ստանալու համար անհրաժեշտ է դիմել գրասենյակի մոտակա նստավայր՝ ներկայացնելով կարգավիճակը հաստատող փաստաթուղթը: Գրասենյակի նստավայրերի հասցեները և հեռախոսահամարները հասանելի են գրասենյակի ինտերնետային կայքում՝ www.hpg.am:

1.3 Մինչ Զինծառայողների ապահովագրության հիմնադրամից հատուցում ստանալը ինչպիսի՞ սոցիալական աջակցության հնարավորություններ կան զոհված զինծառայողների ընտանիքի անդամների համար

Մինչ հատուցում ստանալը զոհված զինծառայողի ընտանիքին հուղարկավորության ծախսերի հատուցման նպատակով տրվում է 700.000 (յոթ հարյուր հազար) ՀՀ դրամ: Եվս 1.400.000 (մեկ միլիոն չորս հարյուր հազար) ՀՀ դրամ տրվում է զոհված զինծառայողի գերեզմանի բարեկարգման, տապանաքարերի պատրաստման և տեղադրման ծախսերի հատուցման նպատակով՝ բացառությամբ «Եռաբլուր» պանթեոնում և այլ եղբայրական գերեզմանոցներում հուղարկավորվածների:

Հատուցում ստանալու նպատակով շահառուն ներկայացնում է դիմում՝ համապատասխանաբար ՀՀ պաշտպանության նախարարության կամ ազգային անվտանգության ծառայության կամ ոստիկանության կամ քրեակատարողական ծառայության սոցիալական ապահովության խնդիրներ իրականացնող ստորաբաժանում (սոցիալական ապահովության վարչություն):

Ընդ որում՝ ռազմական դրության ժամանակահատվածում հուղարկավորության ծախսերի հատուցման գումարն ստանալու դիմումը համապատասխան մարմնի սոցիալական ապահովության խնդիրներ իրականացնող ստորաբաժանում կարող է ներկայացվել նաև ՔԿԱԳ (ՅԱԴԿ) մարմնի միջոցով՝ մահվան վկայականը ՔԿԱԳ-ից ստանալուն զուգահեռ, կամ ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության սոցիալական ապահովության ծառայության տարածքային ստորաբաժանումների միջոցով:

Հատուցման գումարը վճարվում է բանկային փոխանցման միջոցով, որի մասին իրազեկվում է երկու աշխատանքային օրվա ընթացքում պատվիրված նամակով:

1.4 Անհրաժեշտության դեպքում ինչպե՞ս կարող են զոհված զինծառայողների ընտանիքի անդամները ստանալ հոգեբանական աջակցություն.

ՀՀ պաշտպանության նախարարությունը, հոգեբանական կենտրոնների, այդ թվում՝ «Ժեստ» հոգեբանական կենտրոնի հետ համագործակցությամբ, հոգեբանական ծառայություններ է ցուցաբերում մարտական գործողությունների մասնակիցներին, զոհված, անհայտ կորած և գերեվարված զինծառայողների ընտանիքի անդամներին: Օգնությունը տրամադրվում է նաև այցելությունների միջոցով: Այդպիսի աջակցություն ստանալու համար դիմումներ կարող են ներկայացվել ինչպես ուղղակիորեն նշված հոգեբանական

կենտրոններին, այնպես էլ «Մարտական գործողությունների ընթացքում գերեվարված, անհետ կորած զինծառայողների և այլ անձանց» հանձնաժողովին:

Հոգեբանական աջակցություն են ցուցաբերում նաև Հայաստանում գործող մի շարք հասարակական կազմակերպություններ:

ԲԱԺԻՆ 2

ՎԻՐԱՎՈՐՈՒՄ ՍՏԱՑԱԾ ԶԻՆԾԱՌԱՅՈՂՆԵՐ

2.1 Բժշկական օգնություն և վերականգնողական բուժում՝ վիրավորում ստացած զինծառայողներին

Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանության գործողությունների մասնակիցների համար պետության կողմից երաշխավորված է բժշկական օգնություն և սպասարկում: Դրան զուգահեռ, ՀՀ պաշտպանության մարտական գործողություններին մասնակցելիս կամ հակառակորդի հետ շփման գծում մարտական հերթապահություն կամ հատուկ առաջադրանք կամ ծառայողական պարտականություններ կատարելիս վնասվածք կամ խեղում կամ դրանց հետևանքով հիվանդություն ստացած զինծառայողների համար երաշխավորվում է ՀՀ պետական բյուջեի միջոցների հաշվին երկարաժամկետ վերականգնողական ծրագրեր: Աջակցող միջոցների տրամադրման համար անձն անձամբ կամ ներկայացուցչի միջոցով գրավոր դիմում է համապատասխան կազմակերպությանը:

2.2 Վիրավորում ստացած ո՞ր զինծառայողները կարող են հատուցում ստանալ Զինծառայողների ապահովագրության հիմնադրամից

«Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանության ժամանակ զինծառայողների կյանքին կամ առողջությանը պատճառված վնասների հատուցման մասին» օրենքի համաձայն՝ համանուն հիմնադրամից հատուցում ստանալու իրավունք ունեն նաև 1-ին կամ 2-րդ կարգի հաշմանդամություն ստացած զինծառայողները: Հատուցման համար հիմք է հանդիսանում զինծառայողին հաշմանդամ ճանաչելու մասին բժշկասոցիալական փորձաքննություն (ԲՍՓ) իրականացնող իրավասու պետական մարմնի տված տեղեկանքն ու ստացած վնասվածքի կամ խեղման պատճառական կապի մասին համապատասխան պետական մարմնի կենտրոնական ռազմաբժշկական հանձնաժողովի (ԿՌԲՀ) որոշումը:

Հատուցում ստանալու գործընթացը նախապատրաստվում է ՀՀ պաշտպանության նախարարության, մասնավորապես՝ զինծառայողների սոցիալական պաշտպանության վարչության կողմից՝ տարածքային կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմինների հետ համագործակցությամբ: Նշված մարմինները օժանդակություն են ցուցաբերում փաստաթղթերի հավաքագրման և դիմումների լրացման հարցում: Առանձին խնդրահարույց դեպքերում նշված մարմիններին օժանդակություն է ցուցաբերում նաև ՀՀ փաստաբանների պալատի հանրային պաշտպանի գրասենյակը:

Այդուհանդերձ, ցանկության դեպքում հաշմանդամություն ստացած զինծառայողները ևս կարող են իրականացնել անհրաժեշտ փաստաթղթերի հավաքագրումը և դրանք ներկայացնել համապատասխան մարզպետարան կամ տեղական ինքնակառավարման մարմին (համայնքապետարան): Դիմելու դեպքում փաստաթղթերի հավաքագրման հարցում

անհրաժեշտ օժանդակություն է ցուցաբերում նաև հանրային պաշտպանի գրասենյակը (www.hpg.am):

Հանրային պաշտպանի գրասենյակը նաև անվճար իրավաբանական օգնություն է տրամադրում փաստաթղթերի հավաքագրման ընթացքում առաջացած այլ իրավական խնդիրների առնչությամբ (իրավաբանական փաստի ճանաչում և այլն):

2.3 Ինչպե՞ս է կատարվում զինծառայողների (մարտական գործողությունների մասնակիցների) հաշմանդամության կարգի որոշումը և սահմանումը

Զինծառայողների և մարտական գործողությունների մասնակիցների հաշմանդամության կարգը որոշվում և սահմանվում է ընդհանուր կարգով՝ ՀՀ կառավարության 02.03.2006թ. թիվ 276-Ն որոշման համաձայն: Առանձնահատկությունը կայանում է նրանում, որ հաշմանդամության պատճառը (ՀՀ պաշտպանության ժամանակ կամ զինվորական ծառայության ժամանակ կամ զինվորական պարտականությունները կատարելիս համապատասխան հիվանդությունը, խեղումը կամ վնասվածքը ստացած լինելը) սահմանվում է կենտրոնական ռազմաթշկական հանձնաժողովի (ԿՌԲՀ) կողմից տրված եզրակացության հիման վրա: Ընդ որում, ռազմական դրության ժամանակ ԿՌԲՀ-ի կողմից զինծառայողների և (կամ) մարտական գործողություններին կամավոր հիմունքներով մասնակցող քաղաքացիների վերաբերյալ համապատասխան պատճառական կապի որոշումը կարող է ընդունվել պարզեցված ընթացակարգով՝ առանց մի շարք փաստաթղթերի առկայության:

2.4 Մինչ հատուցում ստանալը ինչպիսի՞ սոցիալական աջակցություն կարող են ստանալ վնասվածք կամ խեղում ստացած զինծառայողները և ինչպե՞ս

ՀՀ կառավարության 17.12.2020թ. թիվ 2073-Լ որոշմամբ հաստատվել է ռազմական գործողությունների հետևանքով վնասվածք կամ խեղում ստացած զինծառայողների աջակցության միջոցառում: Աջակցության միջոցառումից կարող են օգտվել այն զինծառայողները, որոնց ստացած խեղումը կամ վնասվածքը կարող է հանգեցնել անձի կենսագործունեության սահմանափակման և սոցիալական պաշտպանության անհրաժեշտության, ինչի հետևանքով կարող են ճանաչվել «Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանության ժամանակ զինծառայողների կյանքին կամ առողջությանը պատճառված վնասների հատուցման մասին» օրենքով շահառու՝ «Զինծառայողների կյանքին կամ առողջությանը պատճառված վնասների հատուցման հիմնադրամ»-ի խորհրդի 2017թ. մարտի 2-ի թիվ 9 որոշման 9-րդ կետով սահմանված վնասվածքներից որևէ մեկի հետևանքով. Դրանք են՝

- 1) ստամոքսի լրիվ հեռացում,
- 2) մեկ թոքի հեռացում,
- 3) անդամահատված ծայրատներ, ա. զույգ սրունքների ամպուտացիոն ծայրատ, բ. սրունքի ամպուտացիոն ծայրատ՝ համակցված դաստակի կամ նախաբազկի ամպուտացիոն ծայրատի հետ,
- գ. ազդրի կարճ (8 սմ) ծայրատ կամ էկզարտիկուլյացիա,
- դ. պրոթեզավորման ոչ ենթակա ազդրի ամպուտացիոն ծայրատ,

- ե. զույգ ազդրերի ամպուտացիոն ծայրատ՝ վերին մեկ երրորդի սահմանում,
- զ. վերին վերջույթի և ազդրի ամպուտացիոն ծայրատներ,
- է. ստորին վերջույթի ամպուտացիոն ծայրատ՝ համակցված մեկ աչքի կուրության հետ,
- ը. զույգ դաստակների մատների բացակայություն,
- թ. զույգ վերին վերջույթների ամպուտացիոն ծայրատներ,
- ժ. վերին վերջույթի ամպուտացիոն ծայրատ՝ զուգակցված մեկ աչքի կուրության հետ,

4) կոկորդի հեռացում,

5) միզապարկի հեռացում,

6) հաստ և ուղիղ աղու հեռացում՝ հակաբնական հետանցքի տեղադրումով,

7) երկու աչքերի անվերադարձ կուրություն,

8) երկու ակնագնդերի բացակայություն,

9) խլության առաջացում, խոսքի բացակայությամբ,

10) համակցված ողնաշար-ողնուղեղային վնասվածք տրավմա՝ ողնուղեղի սալջարդով և ողնուղեղի ամբողջականության խախտումով (արտահայտված պարեզներ 2 կամ ավելի ծայրանդամների, պարապլեգիա, հեմիպլեգիա, տրիպլեգիա, տետրապլեգիա),

11) ծանր գանգուղեղային վնասվածքներ՝ ուղեկցվող հոգեկան կամ նյարդաբանական արտահայտված համախտանիշներով՝ հոգեկան կամ շարժողական:

Նման վնասվածք կամ խեղում ստացած զինծառայողների տվյալների հավաքագրումն իրականացվում է ՀՀ պաշտպանության նախարարության կողմից՝ ՀՀ առողջապահության նախարարության միջոցով, վիրավոր զինծառայողների բժշկական օգնությանը և սպասարկմանը ներգրավված բժշկական կազմակերպություններից:

Աջակցության միջոցառման հնարավոր շահառուները պարտավոր չեն լրացուցիչ այցելել ՀՀ պաշտպանության նախարարության ստորաբաժանումներ:

Չնայած դրան, այն անձինք, որոնք ռազմական գործողությունների հետևանքով ստացել են վերը նշված վիրավորումներից որևէ մեկը, կարող են տվյալները (անուն, ազգանուն, հայրանուն, հեռախոսահամար և էպիկրիզի կամ էպիկրիզների պատճեններ) ուղարկել socmed@mil.am էլեկտրոնային փոստի հասցեով:

2.5 Անհրաժեշտության դեպքում ինչպե՞ս կարող են վիրավորում ստացած զինծառայողները (մարտական գործողությունների մասնակիցները) ստանալ հոգեբանական աջակցություն.

ՀՀ պաշտպանության նախարարությունը, հոգեբանական կենտրոնների, այդ թվում՝ «Ժեստ» հոգեբանական կենտրոնի հետ համագործակցությամբ, հոգեբանական ծառայություններ է ցուցաբերում մարտական գործողությունների մասնակիցներին, զոհված, անհայտ կորած և գերեվարված զինծառայողների ընտանիքի անդամներին: Օգնությունը տրամադրվում է նաև այցելությունների միջոցով: Այդպիսի աջակցություն ստանալու համար կարող է դիմում ներկայացվել ինչպես ուղղակիորեն նշված հոգեբանական կենտրոններին, այնպես էլ՝ «Մարտական գործողությունների ընթացքում գերեվարված, անհետ կորած զինծառայողների և այլ անձանց» հանձնաժողովին:

Հոգեբանական աջակցություն են տրամադրում նաև Հայաստանում գործող մի շարք հասարակական կազմակերպություններ:

ԲԱԺԻՆ 3

ԳԵՐԵՎԱՐՎԱԾ ԶԻՆԾԱՌԱՅՈՂՆԵՐԻ ԵՎ ՊԱՏԱՆԴԱՌՎԱԾ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԱՆՁԱՆՑ ԸՆՏԱՆԻՔԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐ

3.1 Ինչպե՛ս և որտեղի՛ց գերեվարված զինծառայողների և պատանդ վերցված քաղաքացիական անձանց ընտանիքի անդամները կարող են ստանալ տեղեկատվություն կամ ներկայացնել ստուգման իրենց ունեցած տեղեկությունները

Անձի գերեվարված կամ պատանդ վերցված լինելու մասին տեղեկություններ ստանալու նպատակով նշված անձանց ընտանիքի անդամները կարող են դիմել ՀՀ պաշտպանության նախարարի որոշմամբ ստեղծված՝ «Մարտական գործողությունների ընթացքում գերեվարված, անհետ կորած զինծառայողների և այլ անձանց» հանձնաժողով: Հանձնաժողովը զբաղվում է մարտական գործողությունների ընթացքում գերության մեջ հայտնված կամ գտնվելու վայրն անհայտ զինծառայողների և այլ անձանց տվյալների ճշտման և հավաքագրման հարցերով:

3.2 Ինչպիսի՞ հնարավոր միջոցներ կան խոշտանգումից և այլ վատ վերաբերմունքից գերեվարվածի կամ պատանդ վերցված անձի պաշտպանությունն ապահովելու համար

Գերեվարման հանգամանքը հաստատվելու կամ դա ապացուցող հավաստի տվյալների առկայության դեպքում խոշտանգումներից կամ այլ վատ վերաբերմունքից գերեվարված զինծառայողի կամ պատանդ վերցված քաղաքացիական անձի պաշտպանվածությունը միջազգային գործիքակազմով ապահովելու, մասնավորապես՝ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի կողմից այդ նպատակով հրատապ միջոց կիրառելու համար, անհրաժեշտ է դիմել ՄԻԵԴ-ում Հայաստանի Հանրապետության ներկայացուցչի գրասենյակ կամ այդպիսի գործերով փորձառություն ունեցող փաստաբանների:

3.3 Ինչպիսի՞ սոցիալական աջակցություն կարող են ստանալ գերեվարված զինծառայողների և պատանդ վերցված քաղաքացիական անձանց ընտանիքի անդամները և ինչպե՛ս

Ուղղակիորեն որևէ սոցիալական աջակցություն սահմանված չէ գերության մեջ գտնվող զինծառայողների կամ պատանդ վերցված քաղաքացիական անձանց ընտանիքի անդամների համար: Եթե զինծառայողի գերեվարման հանգամանքը հաստատված չէ պաշտոնապես, վերջինիս ընտանիքի անդամները կարող են օգտվել անհայտ կորած զինծառայողների ընտանիքի անդամների համար նախատեսված սոցիալական աջակցության ծրագրերից:

Միաժամանակ, գերության մեջ գտնվելու պատճառով զինվորական պաշտոնից ազատված և կադրերի տրամադրության տակ թողնված զինծառայողների համար կադրերի տրամադրության տակ թողնելու ժամանակահատվածում պահպանվում է պաշտոնային դրույքաչափը:

3.4 Որտե՞ղ դիմել գերեվարման հանգամանքների վերաբերյալ այնպիսի տեղեկությունների առկայության դեպքում, որոնք վերաբերում են պատասխանատու անձանց կողմից ենթադրաբար կատարված հանցավոր արարքների մասին

Գերեվարման հանգամանքների վերաբերյալ այնպիսի տեղեկությունների առկայության դեպքում, որոնք վերաբերում են պատասխանատու անձանց կողմից ենթադրաբար կատարված հանցավոր արարքներին, անհրաժեշտ է դրանք ներկայացնել քրեական հետապնդման մարմիններին, օրինակ՝ դատախազությանը, քննչական մարմիններին, ոստիկանությանը կամ ռազմական ոստիկանությանը, օրենքով սահմանված ընթացակարգերով ստուգման ենթարկելու համար:

3.5 Անհրաժեշտության դեպքում ինչպե՞ս կարող են գերեվարված զինծառայողների և պատանդառված քաղաքացիական անձանց ընտանիքի անդամները ստանալ հոգեբանական աջակցություն.

«Վաշտպանության նախարարությունը, հոգեբանական կենտրոնների, այդ թվում՝ «Ժեստ» հոգեբանական կենտրոնի հետ համագործակցությամբ, հոգեբանական ծառայություններ է ցուցաբերում մարտական գործողությունների մասնակիցներին, զոհված, անհայտ կորած և գերեվարված զինծառայողների ընտանիքի անդամներին: Օգնությունը տրամադրվում է նաև այցելությունների միջոցով: Այդպիսի աջակցություն ստանալու համար կարող եք դիմել ինչպես ուղղակիորեն նշված հոգեբանական կենտրոններին, այնպես էլ «Մարտական գործողությունների ընթացքում գերեվարված, անհետ կորած զինծառայողների և այլ անձանց» հանձնաժողովին:

Հոգեբանական աջակցություն են ցուցաբերվում նաև Հայաստանում գործող մի շարք հասարակական կազմակերպությունների կողմից:

**ԲԱԺԻՆ 4
ԱՆՀԱՅՏ ԿՈՐԱԾ ԶԻՆԾԱՌԱՅՈՂՆԵՐԻ ԸՆՏԱՆԻՔԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐ**

4.1. Ինչպե՞ս և որտեղի՞ց անհայտ կորած զինծառայողների ընտանիքի անդամները կարող են ստանալ տեղեկատվություն կամ ներկայացնել ստուգման ունեցած տեղեկությունները

Անհայտ կորած անձի վերաբերյալ տեղեկություններ ստանալու նպատակով նշված անձանց ընտանիքի անդամները կարող են դիմել «Վաշտպանության նախարարի որոշմամբ ստեղծված «Մարտական գործողությունների ընթացքում գերեվարված, անհետ կորած զինծառայողների և այլ անձանց» հանձնաժողով: Նշված հանձնաժողովը զբաղվում է մարտական գործողությունների ընթացքում գերության մեջ հայտնված կամ գտնվելու վայրն անհայտ զինծառայողների և այլ անձանց տվյալների ճշտման և հավաքագրման հարցերով: Միաժամանակ, անհայտ կորած անձի վերաբերյալ տվյալներ ունենալու դեպքում ևս անհրաժեշտ է ներկայացնել դրանք հանձնաժողովին՝ տվյալների համակարգվածությունը ապահովելու համար:

4.2 Կարող են արդյո՞ք անհայտ կորած զինծառայողների ընտանիքի անդամները մասնակցել դիերի հայտնաբերման գործընթացին

Ներկայումս անհայտ կորած զինծառայողների և այլ անձանց մարմինների հայտնաբերման գործընթացին նաև հնարավորություն է տրվում մասնակցել նշված անձանց հարազատներին: Գործընթացին մասնակցելու համար անհրաժեշտ է դիմել ՀՀ պաշտպանության նախարարի որոշմամբ ստեղծված՝ «Մարտական գործողությունների ընթացքում գերեվարված, անհետ կորած զինծառայողների և այլ անձանց» հանձնաժողով, կամ Արցախի Հանրապետության արտակարգ իրավիճակների նախարարություն:

4.3 Ինչպե՞ս է կատարվում հայտնաբերված դիերի նույնականացումը և որտե՞ղ պետք է դիմել ընթացիկ հարցերի առնչությամբ

Դիերի նույնականացումը կատարվում է համապատասխան փորձաքննությունների իրականացմամբ: Նույնականացման համար նմուշ տրամադրելու համար անհրաժեշտ է մոտենալ «Դատաբժշկական գիտագործնական կենտրոն» ՊՈԱԿ (ք. Երևան, Հերացու փող., 5/1 շենք):

Ընթացիկ հարցերի վերաբերյալ տեղեկատվություն ստանալու համար ևս անհրաժեշտ է դիմել նշված կենտրոն (հեռ.՝ 010-56-71-08), կամ ՀՀ պաշտպանության նախարարի որոշմամբ ստեղծված՝ «Մարտական գործողությունների ընթացքում գերեվարված, անհետ կորած զինծառայողների և այլ անձանց» հանձնաժողով:

4.4 Ինչպե՞ս և ե՞րբ է զինծառայողը ճանաչվում անհայտ բացակայող

Ռազմական գործողությունների կապակցությամբ անհայտ կորած զինծառայողը կամ այլ քաղաքացին շահագրգիռ անձանց դիմումով կարող է դատարանի կողմից անհայտ բացակայող ճանաչվել, եթե երեք ամսվա ընթացքում տեղեկություններ չկան զինծառայողի կամ այլ քաղաքացու գտնվելու վայրի մասին:

Նշված ժամկետը լրանալուց հետո դատարան դիմելու հետ կապված իրավաբանական օգնություն ստանալու նպատակով շահառու անձինք կարող են դիմել ՀՀ փաստաբանների պալատի հանրային պաշտպանի գրասենյակ (www.hpg.am):

4.5 Անհայտ կորած զինծառայողի ընտանիքի անդամներն իրավունք ունե՞ն ստանալ հատուցում Ջինծառայողների ապահովագրության հիմնադրամից և ի՞նչպես

Ռազմական գործողությունների կապակցությամբ անհայտ կորած զինծառայողի ընտանիքի անդամները զինծառայողի անհայտ բացակայող ճանաչվելու դեպքում օգտվում են զոհված զինծառայողի ընտանիքի անդամների համար նախատեսված երաշխիքներից, այդ թվում՝ Ջինծառայողների ապահովագրության հիմնադրամից հատուցում ստանալու իրավունքից: Հատուցումը, ինչպես նաև օրենքով նախատեսված այլ երաշխիքներն և արտոնություններն տրամադրվում է դատարանի կողմից զինծառայողին անհայտ բացակայող ճանաչելուց հետո:

4.6 Մինչ հատուցում ստանալը ինչպիսի՞ սոցիալական աջակցություն կարող են ստանալ անհայտ կորած զինծառայողի ընտանիքի անդամները և ինչպե՞ս

Կառավարության 10.12.2020թ. թիվ 2001-Լ որոշմամբ նախատեսվել է սոցիալական աջակցություն անհետ կորած զինծառայողների ընտանիքների անդամներին ամսական 300.000 (երեք հարյուր հազար) ՀՀ դրամի չափով մինչև դատարանի կողմից զինծառայողին անհայտ բացակայող ճանաչելը: Նշված աջակցությունը ստանալու գործընթացը կազմակերպվում է Կառավարության 24.12.2020թ. թիվ 2180-Լ որոշմամբ սահմանված կարգով համապատասխան գերատեսչությունների կողմից: Գործընթացը սկսվում է ՀՀ պաշտպանության նախարարի որոշմամբ ստեղծված՝ «Մարտական գործողությունների ընթացքում գերեվարված, անհետ կորած զինծառայողների և այլ անձանց» հանձնաժողովի կողմից գտնվելու վայրն անհայտ զինծառայողների անվանացանկը համապատասխան գերատեսչության (ՊՆ, ոստիկանություն, ԱԻՆ) սոցիալական ապահովության խնդիրներ իրականացնող ստորաբաժանմանը տրամադրելով:

Շահագրգիռ անձինք գործընթացի ընթացքի նկատմամբ հետևողականություն ցուցաբերելու ցանկություն ունենալու դեպքում պետք է յուրաքանչյուր փուլում դիմեն համապատասխան մարմինն՝ սկսելով հանձնաժողովից՝ ճշտելով, թե արդյոք համապատասխան զինծառայողն ընդգրկված է գտնվելու վայրն անհայտ զինծառայողների անվանացանկում:

4.7 Որտե՞ղ դիմել պատասխանատու անձանց հանցավոր մեղավորության արդյունքում զինծառայողի անհայտ կորելու վերաբերյալ տեղեկությունների առկայության դեպքում

Անհայտ կորելու հանգամանքների վերաբերյալ այնպիսի տեղեկությունների առկայության դեպքում, որոնք վերաբերում են պատասխանատու անձանց կողմից ենթադրաբար կատարված հանցավոր արարքներին, անհրաժեշտ է դրանք ներկայացնել քրեական հետապնդման մարմիններին, օրինակ՝ դատախազությանը, քննչական մարմիններին, ոստիկանությանը կամ ռազմական ոստիկանությանը, օրենքով սահմանված ընթացակարգերով ստուգման ենթարկելու համար:

4.8 Անհրաժեշտության դեպքում ինչպե՞ս կարող են անհայտ կորած զինծառայողի ընտանիքի անդամները ստանալ հոգեբանական աջակցություն.

ՀՀ պաշտպանության նախարարությունը, հոգեբանական կենտրոնների, այդ թվում՝ «Ժեստ» հոգեբանական կենտրոնի հետ համագործակցությամբ, հոգեբանական ծառայություններ է ցուցաբերում մարտական գործողությունների մասնակիցներին, զոհված, անհայտ կորած և գերեվարված զինծառայողների ընտանիքի անդամներին: Օգնությունը տրամադրվում է նաև այցելությունների միջոցով: Այդպիսի աջակցություն ստանալու համար անհրաժեշտ է դիմել ինչպես ուղղակիորեն նշված հոգեբանական կենտրոններին, այնպես էլ «Մարտական գործողությունների ընթացքում գերեվարված, անհետ կորած զինծառայողների և այլ անձանց» հանձնաժողովին: Հոգեբանական աջակցություն են ցուցաբերում նաև Հայաստանում գործող մի շարք հասարակական կազմակերպություններ:

ԲԱԺԻՆ 5

ԱՌՈՂՋԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ (ՎՆԱՍՎԱԾՔ) ՍՏԱՑԱԾ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԱՆՁԻՆՔ

5.1 Կարող են արդյո՞ք առողջական խնդիրներ (վնասվածք) ստացած քաղաքացիական անձինք ստանալ անվճար բժշկական օգնություն

Կառավարության 01.10.2020թ. թիվ 1625-Ն որոշմամբ լրացում է կատարվել «Պետության կողմից երաշխավորված անվճար պայմաններով բժշկական օգնության և սպասարկման մասին» Կառավարության 04.03.2004թ. թիվ 318-Ն որոշման մեջ և արդյունքում սահմանվել է, որ Հայաստանի Հանրապետությունում կամ Արցախի Հանրապետությունում հայտարարված արտակարգ իրավիճակներում կամ ռազմական կամ ահաբեկչական գործողությունների արդյունքում տուժած անձանց բժշկական օգնությունն ու սպասարկումն իրականացվում է պետության կողմից երաշխավորված անվճար պայմաններով:

ԲԱԺԻՆ 6

ՏԵՂԱՀԱՆՎԱԾ ԱՆՁԻՆՔ

6.1 Ի՞նչ ընդհանուր աջակցություն է ցուցաբերվում Ադրբեջանի կողմից սանձազերծված ռազմական գործողությունների հետևանքով տեղահանված անձանց համար

Կառավարության կողմից միանվագ դրամական օգնություն է նախատեսված Արցախի Հանրապետության բոլոր քաղաքացիների համար 68.000 ՀՀ դրամի չափով, ինչպես նաև կեցավայրի համար տրամադրվում է միանվագ լրացուցիչ աջակցություն՝ 15.000 դրամ:

Արցախի հաշվառում ունեցող հետևյալ քաղաքացիները չեն կարող հանդիսանալ այդ միջոցառման շահառու՝

- 1) Արցախի պետական կամ համայնքային բյուջեից աշխատավարձ ստացող անձինք
- 2) Հայաստանի Հանրապետությունում աշխատող անձինք կամ անհատ ձեռնարկատերեր
- 3) 18-58 տարեկան արական սեռի անձինք (բացառությամբ 1-ին և 2-րդ կարգի հաշմանդամների):

Աջակցությունը տրամադրվում է ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության սոցիալական ապահովության ծառայության www.online.ssa.am կայքէջի միջոցով ներկայացված էլեկտրոնային դիմումի հիման վրա: Միանվագ դրամական օգնությունը տրամադրվում է Հայփոստի կամ Արցախփոստի միջոցով:

Ծրագրի մանրամասները հասանելի են հետևյալ հղմամբ՝ <https://www.gov.am/am/support-measures/>:

6.2 Ի՞նչ աջակցություն է ցուցաբերվում բնակտարածությունը կորցրած անձանց

Կառավարության կողմից միանվագ 300.000 դրամի չափով աջակցություն է տրամադրվում Ադրբեջանի վերահսկողության տակ անցած Արցախի համայնքներում

հաշվառում ունեցող և մինչև 2020թ. սեպտեմբերի 27-ն առնվազն վերջին 3 ամիսը փաստացի այնտեղ բնակված Արցախի յուրաքանչյուր չափահաս և անչափահաս քաղաքացու:

Աջակցությունը տրամադրվում է ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության սոցիալական ապահովության ծառայության online.ssa.am կայքէջի միջոցով ներկայացված էլեկտրոնային դիմումի հիման վրա: Միանվագ դրամական օգնությունը տրամադրվում է Հայփոստի կամ Արցախփոստի միջոցով:

Ծրագրի մանրամասները հասանելի են հետևյալ հղմամբ՝ <https://www.gov.am/am/support-measures/>:

6.3 Ի՞նչ աջակցություն է ցուցաբերվում բնակելի անշարժ գույքը բնակության համար ոչ պիտանի դառնալու դեպքում

Կառավարության կողմից միանվագ 250.000 դրամի չափով աջակցություն է տրամադրվում Արցախի բնակավայրի հասցեով հաշվառված և մինչև 2020թ. սեպտեմբերի 27-ն առնվազն վերջին 3 ամիսը փաստացի բնակված քաղաքացիներին (այդ թվում՝ մինչև 18 տարեկան երեխաներին), եթե պատերազմի պատճառով ավերածությունների հետևանքով կամ այլ պատճառներով հաշվառման վայրի հասցեում գտնվող բնակելի անշարժ գույքը դարձել է բնակության համար ոչ պիտանի: Միջոցառման շահառու անչափահաս երեխաներին միանվագ դրամական օգնությունը տրամադրվում է ծնողին, եթե ծնողը միջոցառման շահառու է:

Աջակցությունը տրամադրվում է ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության սոցիալական ապահովության ծառայության www.online.ssa.am կայքէջի միջոցով ներկայացված էլեկտրոնային դիմումի հիման վրա: Միանվագ դրամական օգնությունը տրամադրվում է Հայփոստի կամ Արցախփոստի միջոցով:

Ծրագրի մանրամասները հասանելի են հետևյալ հղմամբ՝ <https://www.gov.am/am/support-measures/>:

6.4 Ի՞նչ միջոցառումներ են իրականացվում տեղահանված անձանց աշխատանքի տեղավորման և այլ հարակից խնդիրների լուծմանը միտված

Կառավարության կողմից իրականացվում են Ադրբեջանի վերահսկողության տակ անցած համայնքներում հաշվառված ՀՀ-ում գտնվող գործազուրկ անձանց աջակցման ծրագիր՝ աշխատանքային փորձ ձեռք բերելու, աշխատաշուկայում առավել մրցունակ դառնալու և աշխատանքի տեղավորվելու նպատակով:

Միջոցառման շրջանակում գործատու իրավաբանական անձի կամ անհատ ձեռնարկատիրոջ և շահառուի միջև կնքվում է աշխատանքային պայմանագիր: Գործազուրկ անձին վճարվում է ամսական աշխատավարձ՝ 100.000 ՀՀ դրամի չափով, իսկ աշխատանքային փորձի ձեռքբերման գործընթացը կազմակերպող մասնագետին՝ 34.000 ՀՀ դրամի չափով գումար:

Գործազուրկ անձը կարող է լինել միջոցառման շահառու մեկ անգամ՝ 3 ամիս տևողությամբ:

Մեկ այլ միջոցառմամբ նախատեսվում է ապահովել նշված անձանց ժամանակավոր գբաղվածությունը: Միջոցառումն իրականացվում է համայնքի ղեկավարի կամ նրա ներկայացուցչի ներկայացրած վարձատրվող հասարակական աշխատանքների կազմակերպման ծրագրի նախագծի հիման վրա: Համայնքի ղեկավարը կամ նրա ներկայացուցիչը յուրաքանչյուր շահառուի հետ կնքում է աշխատանքային կամ քաղաքացիաիրավական պայմանագիր: Շահառուին՝ օժանդակ աշխատանքներ կատարելու համար մեկ աշխատանքային օրվա համար վճարվում է 8.000 ՀՀ դրամ (ներառյալ եկամտային հարկը, դրոշմանիշային վճարը, ինչպես նաև օրենքով սահմանված դեպքերում՝ նպատակային սոցիալական վճարը): Աշխատավարձը վճարվում է աշխատած լրիվ օրերի համար: Շահառուն չի կարող միաժամանակ ընդգրկվել մեկից ավելի վարձատրվող հասարակական աշխատանքներում:

6.5 Որտե՞ղ կարող են դիմել տեղահանված անձինք սոցիալ-հոգեբանական աջակցության, այդ թվում՝ կենցաղային նվազագույն կարիքների ապահովման հարցերով

Կենցաղային նվազագույն կարիքների ապահովման հարցերով աջակցություն ստանալու համար կարելի է դիմել սոցիալական աջակցության տարածքային մարմիններին, տվյալ դեպքում՝ տեղական ինքնակառավարման մարմիններին (համայնքապետարաններ):

Հայաստանում գործող մի շարք հասարակական կազմակերպություններ, ինչպես նաև առանձին հոգեբանական կենտրոններ անվճար հոգեբանական աջակցություն են ցուցաբերում Արցախից տեղահանված անձանց:

Դրան զուգահեռ, մի շարք հասարակական կազմակերպություններ և խմբեր աջակցություն են տրամադրում նաև կենցաղային հարցերի առնչությամբ, անհրաժեշտության դեպքում տրամադրելով իրեր, հագուստ, անկողնային պարագաներ, տաքացուցիչներ:

6.6 Որտեղ պետք է դիմեն Արցախից տեղահանված անձինք անչափահասների կրթությունը ապահովելու համար

Հայաստանի Հանրապետությունում գտնվող երեխաների կրթությունն ապահովելու համար անհրաժեշտ է դիմել փաստացի բնակության վայրի մոտ կրթական հաստատություն (դպրոց):

ԲԱԺԻՆ 7

ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԱՆՁԱՆՑ ՇՐՋԱՆՈՒՄ ԶՈՒՆՆԵՐԻ ԸՆՏԱՆԻՔՆԵՐ ԵՎ ՀԱՇՄԱՆԴԱՄՈՒԹՅՈՒՆ ՁԵՌՔ ԲԵՐԱԾ ԱՆՁԻՆՔ

7.1 Ինչպիսի՞ սոցիալական աջակցություն կարող են ստանալ քաղաքացիական անձանց շրջանում զոհերի ընտանիքներն ու հաշմանդամություն ձեռք բերած անձինք և ինչպե՞ս

Քաղաքացիական անձանց շրջանում զոհերի ընտանիքներին և հաշմանդամություն ձեռք բերած անձանց Կառավարության կողմից միանվագ դրամական օգնության ձևով տրամադրվում է սոցիալական աջակցություն՝ հետևյալ չափերով

- 1) առաջին խմբի հաշմանդամություն ձեռք բերելու դեպքում՝ 3.000.000 դրամի չափով.
- 2) երկրորդ խմբի հաշմանդամություն ձեռք բերելու դեպքում՝ 2.000.000 դրամի չափով.

- 3) երրորդ խմբի հաշմանդամություն ձեռք բերելու դեպքում՝ 1.000.000 դրամի չափով.
- 4) հաշմանդամ երեխայի կարգավիճակ ձեռք բերելու դեպքում՝ 3.000.000 դրամի չափով.
- 5) զոհված քաղաքացիական անձանց ընտանիքների դեպքում՝ 5.000.000 դրամի չափով:

Դիմումը ներկայացվում է էլեկտրոնային եղանակով՝ www.e-request.am էլեկտրոնային հարցումների միասնական հարթակի կամ ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության www.mlsa.am պաշտոնական կայքէջի «Գրեք նամակ» բաժնի միջոցով մինչև 2021 թվականի ապրիլի 1-ը:

Աջակցությունը փոխանցվում է շահառուի բանկային հաշվեհամարին:

ԲԱԺԻՆ 8

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶՈՒՄ ՀՐԵՏԱԿՈԾՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՈՒՄ ԳՈՒՅՔԱՅԻՆ ՎՆԱՍ ԿՐԱԾ ԱՆՁԻՆՔ

8.1 Կարող են արդյո՞ք Ադրբեջանի զինված ուժերի հրետակոծության արդյունքում Սյունիքի մարզում վնաս կրած անձինք ստանալ հատուցում, փոխհատուցում և ինչպե՞ս

Կառավարությունը փոխհատուցում է տրամադրում ՀՀ Սյունիքի մարզի համայնքների այն բնակիչներին, որոնց պատկանող անշարժ գույքին 2020թ. սեպտեմբերի 27-ից Ադրբեջանի կողմից սանձազերծված պատերազմի ընթացքում հրետակոծության հետևանքով հասցվել է վնաս: Օժանդակությունը տրվում է միանվագ դրամական օգնության ձևով՝ կախված գույքին պատճառված վնասի չափից:

Աջակցությունից օգտվելու համար անհրաժեշտ է գրավոր դիմում է ներկայացնել մարզպետարան:

Աջակցությունը փոխանցվում է շահառուի բանկային հաշվեհամարին:

Բացի այդ, Ադրբեջանի դեմ հատուցման պահանջ ներկայացնելու համար անհրաժեշտ է դիմել ՄԻԵԴ-ում ՀՀ ներկայացուցչություն կամ ՄԻԵԴ դիմելու փորձառություն ունեցող փաստաբանների:

ԳԼՈՒԽ 9

ՄԱՐՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐ

9.1 Ինչպիսի՞ արտոնություններ և երաշխիքներ են սահմանված պաշտպանական մարտական գործողությունների մասնակիցների համար

«Զինվորական ծառայության և զինծառայողի կարգավիճակի մասին» օրենքով Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանության գործողությունների մասնակիցների համար նախատեսված են բազմաթիվ երաշխիքներ և արտոնություններ, այդ թվում՝ անվճար բժշկական օգնություն և սպասարկում, կրթության բնագավառում արտոնություններ: Նշված արտոնություններից օգտվելու հետ կապված խնդիրներ առաջանալու դեպքում անհրաժեշտ

է դիմել իրավունքների պաշտպանության միջոցների, այդ թվում՝ իրավասու մարմինների գործողությունների (անգործության) բողոքարկում: Իրավական խնդիրների դեպքում նշված անձինք կարող են դիմել հանրային պաշտպանի գրասենյակ (www.hpg.am), որտեղ նշված խմբի անձանց համար երաշխավորվում է անվճար իրավաբանական օգնության տրամադրումը:

9.2 Ինչպիսի՞ երաշխիքներ են սահմանված մարտական գործողությունների մասնակիցների համար աշխատանքային հարաբերությունների հետ կապված

Աշխատանքային օրենսգրքի և «Զինվորական ծառայության և զինծառայողի կարգավիճակի մասին» օրենքով սահմանված են գորակոչված կամ կամավորագրված անձանց վարձատրության կանոնները: Աշխատողն ազատվում է աշխատանքային պարտականությունների կատարումից, պահպանելով աշխատատեղը (պաշտոնը), գորահավաքներին մասնակցելու ժամանակահատվածում: Նշված հիմքով աշխատանքային պարտականությունների կատարումից ազատված աշխատողին վճարվում է կամ հատուցվում է միջին աշխատավարձը այն մարմնի կողմից, որի առաջադրած պարտականությունները կատարում է աշխատողը, իսկ պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմինների աշխատողների միջին աշխատավարձը վճարվում է աշխատողի հիմնական աշխատատեղից:

Որպես զինվորական ծառայության մեջ չգտնվող անձ (կամավորական)՝ կամավորական հիմունքներով Հայաստանի Հանրապետության, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կամ պաշտպանության ոլորտում պետական լիազոր մարմնի հետ ռազմական փոխօգնության պայմանագրերի հիման վրա այլ երկրների պաշտպանության մարտական գործողություններին մասնակիցը ևս ազատվում է աշխատանքային պարտականությունների կատարումից՝ պահպանելով աշխատատեղը (պաշտոնը):

Այս դեպքում աշխատանքային պարտականությունների կատարումից աշխատողն ազատվում է Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանության ոլորտում պետական լիազոր մարմնի (ՊՆ-ի) տրամադրած՝ կամավորական համարվելու մասին տեղեկանքի հիման վրա, իսկ աշխատանքային պարտականությունների կատարումից ազատված ժամանակահատվածի համար աշխատողի վարձատրությունը որոշվում է կողմերի համաձայնությամբ կամ կոլեկտիվ պայմանագրով:

Աշխատանքային օրենսգիրքն արգելում է գործատուին իր նախաձեռնությամբ լուծել աշխատանքային պայմանագիրն աշխատողի հետ պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից աշխատողի վրա դրված պարտականությունների կատարման ժամանակահատվածում: Գործատուն կարող է լուծել աշխատանքային պայմանագիրն աշխատանքային օրենսդրությամբ սահմանված հիմքերով, եթե նշված ժամանակահատվածի ավարտից հետո աշխատողը չի ներկայանում աշխատանքի:

Աշխատանքից ազատելու, վարձատրության կամ աշխատանքային այլ վեճեր առաջանալու դեպքում առաջարկվում է դիմել ՀՀ փաստաբանների պալատի հանրային պաշտպանի գրասենյակ (www.hpg.am), որտեղ պաշտպանության մարտական գործողությունների մասնակցած անձանց համար երաշխավորվում է անվճար իրավաբանական օգնության տրամադրումը:

9.3 Որտե՞ղ կարող են դիմել մարտական գործողությունների մասնակիցները ռազմական գործողությունների մեկնելու առնչությամբ առաջացած իրավական խնդիրներ, այդ թվում՝ տարատեսակ պարտավորությունների առնչությամբ

«Փաստաբանության մասին» օրենքով Հայաստանի Հանրապետության սահմանների պաշտպանության ժամանակ մարտական գործողությունների մասնակիցների համար երաշխավորվում է անվճար իրավաբանական օգնության տրամադրումը, ուստի ինչպես ռազմական գործողությունների մեկնելու առնչությամբ առաջացած իրավական խնդիրների, այդ թվում՝ տարատեսակ պարտավորությունների առնչությամբ, այնպես էլ յուրաքանչյուր իրավական բնույթի հարցով նշված խմբի անձինք կարող են դիմել ՀՀ փաստաբանների պալատի հանրային պաշտպանի գրասենյակ:

9.4. Անհրաժեշտության դեպքում կարող են արդյո՞ք ռազմական գործողությունների մասնակիցները ստանալ հոգեբանական աջակցություն և ինչպես

ՀՀ պաշտպանության նախարարությունը, հոգեբանական կենտրոնների, այդ թվում՝ «Ժեստ» հոգեբանական կենտրոնի հետ համագործակցությամբ, հոգեբանական ծառայություններ է ցուցաբերում մարտական գործողությունների մասնակիցներին, զոհված, անհայտ կորած և գերեվարված զինծառայողների ընտանիքի անդամներին: Օգնությունը տրամադրվում է նաև այցելությունների միջոցով: Այդպիսի աջակցություն ստանալու համար անհրաժեշտ է դիմել ինչպես ուղղակիորեն նշված հոգեբանական կենտրոններին, այնպես էլ «Մարտական գործողությունների ընթացքում գերեվարված, անհետ կորած զինծառայողների և այլ անձանց» հանձնաժողովին:

Հոգեբանական աջակցություն են ցուցաբերում նաև Հայաստանում գործող մի շարք հասարակական կազմակերպություններ:

ՕԳՏԱԿԱՐ ՏՎՅԱԼՆԵՐ (ՀԱՍՑԵՆԵՐ, ՀԵՌԱԽՈՍԱՀԱՄԱՐՆԵՐ)

ՀՀ փաստաբանների պալատի հանրային պաշտպանի գրասենյակ

հեռ.՝ 010 600 713 Viber (+374) 33 600 714
010 600 714 WhatsApp (+374) 33 600 714
010 600 715 Skype (+374) 33 600 714
կայք www.advocates.am
www.hpg.am

ՀՀ պաշտպանության նախարարություն

ԹԵԺ ԳԻԾ 1-28, 1-88, 012-21-00-00

ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն

ԹԵԺ ԳԻԾ 1-14

**«Մարտական գործողությունների ընթացքում գերեվարված, անհետ կորած
զինծառայողների և այլ անձանց» հանձնաժողով**

հեռ.՝ 010-28-54-25, 010-28-37-42, 010-28-12-94,
հասցե՝ ք. Երևան, Ուլնեցու 56/6

«Դատաբժշկական գիտագործնական կենտրոն» ՊՈԱԿ

հասցե՝ ք. Երևան, Հերացու փող., 5/1 շենք
հեռ.՝ (010) 54-26-00

Աջակցության ծրագրերի դիմումների ներկայացման կայքէջ

www.online.ssa.am

Խմբագրման պատասխանատու՝
ՀՀ փաստաբանների պալատի
նախագահի տեղակալ Հարութ Ակլունց